

Z życia Muzeum

Sprawozdanie z działalności Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie w roku 2023

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie w 2023 r. kierowane było przez Dyrektora dr. hab. Marcina Majewskiego. Praca merytoryczna i administracyjna placówki rozłożona była na następujące działy:

- **Dział Archeologii**, w którym zatrudnione były cztery osoby: mgr Karolina Stań (kierownik), kustosz mgr Mateusz Szeremeta, mgr Iwona Wojciechowska, zaś w Pracowni Konserwacji pracowała mgr Lidia Piotrowska-Cześniak;
- **Dział Historii i Badań nad Społecznością Lokalną**, w którym zatrudnione były trzy osoby: kustosz dr Monika Ogiewa-Sejnota (kierownik), mgr Małgorzata Gryciuk i kustosz mgr Piotr Tarnawski;
- **Dział Upowszechniania Sztuki, Edukacji i Promocji**, w którym zatrudnione były cztery osoby: kustosz mgr Joanna Fijałkowska (kierownik), kustosz mgr Przemysław Antczak, lic. Marcin Burdziej, mgr Karolina Rembas. Ponadto, działania edukacyjne w zakresie „Urodzin w Bastii” prowadziła Aleksandra Oleksiuk;
- **Dział Dokumentacji Zabytków**, w którym zatrudnione były dwie osoby: mgr Mirosław Opęchowski (kierownik) i kustosz mgr Andrzej Bierca;
- **Biblioteka**, prowadzona przez mgr Agnieszkę Matwiejczuk;
- **Dział Administracyjno-Gospodarczy**, w którym zatrudnionych było siedem osób: mgr Agnieszka Motyl (kierownik), mgr Małgorzata Abramczyk, Adela Beskiewicz, Irena Maciejewska, Piotr Kwaśniak, Maria Niedźwiedz, Renata Redo;
- **Dział Księgowości**, prowadzony przez Główną Księgową mgr Gabrielę Sinkiewicz.

Wystawy

W roku sprawozdawczym prezentowane były trzy wystawy stałe oraz dwie wystawy czasowe:

- *...w kolorze zielonym. Między lasem a ogrodem* (autorki scenariusza i kuratorki: M. Gryciuk, K. Rembas) (ryc. 1);
- *Świat w pocztówce zamknięty* (autorzy scenariusza i kuratorzy: M. Ogiewa-Sejnota, P. Tarnawski).

MAH przygotowało również wystawę plenerową:

- *Odbudowa zabytków Stargardu po II wojnie światowej* (autorzy: A. Bierca, M. Opęchowski).

W 2023 r. MAH odwiedziło 14 519 osób: 3956 osób gmach główny i 10 563 osoby Basteję.

Ryc. 1. Wernisaż wystawy czasowej pt. „...w kolorze zielonym. MIĘDZY LASEM A OGRODEM”, 24 marca 2023 r. Fot. P. Antczak, MAH w Stargardzie

Muzealia

W 2023 r. zbiory MAH powiększyły się o 64 muzealia, z czego 37 obiektów stanowiły zakupy. W omawianym roku Archiwum Pamięci Świadków i Świadectw Historii wzbogaciło się o 2 jednostki archiwalne. Biblioteka MAH pozyskała 45 pozycji drogą zakupu, zaś w drodze wymiany w księgach inwentarzowych zapisano 77 pozycji. W dach Biblioteka otrzymała 235 publikacji.

Działalność edukacyjna

W roku sprawozdawczym odbyły się następujące zajęcia edukacyjne:

- lekcje muzealne w obiektach MAH – 343 zajęcia (w ramach 27 bloków tematycznych) – 8509 osób;
- *Lekcje na wymiar z dostawą do szkoły* – 1 zajęcia – 20 osób;

- zajęcia wakacyjne i feryjne – 65 zajęć – 893 osoby;
- *Urodziny w Bastei* – 43 przyjęcia – 447 osób;
- escape room – 7 gier – 58 osób; gry miejskie/imprezy: warsztaty *Opowieści starej szafy* (z okazji Dnia Pionierów Stargardu – 25 osób), zwiedzanie Bastei po ciemku z okazji Halloween (30 osób), warsztat *Antropologia na żywo* (z okazji Europejskich Dni Archeologii – 101 osób), Festyn Historyczny *W krainie Gryfa* (uczestniczyło ok. 5000 osób), *Zielona Noc Muzeów* (1806 osób), *Zaczarowany Dzień Dziecka* i *Piknik Naukowy Szlakiem Gryfików* (organizowane przez Stargardzkie Centrum Nauki Filary – przez stoisko MAH przeszło ok. 500 osób), warsztaty historyczno-archeologiczne, ruchowo-sensoryczne oraz oprowadzanie *Muzeum od kuchni* (z okazji Europejskich Dni Dziedzictwa – 106 osób).

Łącznie przeprowadzono 467 jednostek zajęć, w których uczestniczyło 11 995 osób.

W 2023 r. MAH nadal budowało i utrwalało pozycję marki przez działania w mediach społecznościowych w Internecie. Na koniec roku profil [Facebook.com/Muzeum-Stargard](https://www.facebook.com/Muzeum-Stargard) zebrał 4957 fanów, a profil [Instagram.com/mahart](https://www.instagram.com/mahart) – 1091 obserwujących, zaś kanał na Youtube 400 subskrypcji.

Nadzory i badania archeologiczne

Od końca lutego do połowy maja prowadzony był nadzór archeologiczny w związku z odbudową oficyny nad Katakumbą w Stargardzie. Od lutego do sierpnia

Ryc. 2. Zdjęcie lotnicze – wkop liniowy pod założenia komunikacyjne. Bierzwnik, ul. Cystersów, stan. 26, AZP: 39-16/131. Fot. M. Szeremeta, MAH w Stargardzie

Ryc. 3. Schody prowadzące do piwnicy oficyny. Stargard, Stare Miasto, Rynek Staromiejski 2–4, stan. 11a (AZP 32-10/167). Fot. M. Szeremeta, MAH w Stargardzie

proawodono nadzór nad budową budynku usługowego „Przystanek Wędrowca” i przebudową drogi w Bierzwniku.

W 2023 r. przeprowadzono łącznie 26 interwencyjnych badań archeologicznych na terenie: Bierzwnika, Dobrej, Gryfic, Kobylanki, Przelewic, Stargardu, Widuchowej oraz gmin: Goleniów, Ińsko, Kobylanka, Rewal, Stargard (ryc. 2–3).

W omawianym roku sporządzono również 26 programów na badania archeologiczne oraz przygotowano 5 wniosków o wydanie zakresu i rodzaju niezbędnych badań archeologicznych.

Konserwacja

Pracownia Konserwacji prowadziła prace konserwatorskie zabytków archeologicznych pozyskanych przez pracowników MAH w Stargardzie oraz zleconych przez inne instytucje (ryc. 4). Łącznie różnym działaniom konserwatorskim poddano 214 szt. zabytków. Przeprowadzono pełną konserwację zabytków archeologicznych głównie metalowych i kilku ceramicznych oraz jednej secesyjnej lampy alabastrowej ze szklanym kloszem ze zbiorów sztuki (ryc. 5–6), jak również dwóch mosiężnych świeczników pochodzących z XIX w. (ryc. 7–8).

Konserwacji poddano zabytki metalowe archeologiczne pochodzące z prac w miejscowościach: Bierzwnik, Bród (k/Chociwła), Kamień Pomorski, Myślubórz, Skrzany (k/Przelewic) oraz ul. Szewskiej w Stargardzie. Dokończono również konserwację

medalu bractwa kurkowego z wcześniejszych wykopaliisk przy dawnej Holzmarkstrasse w Stargardzie. Kontynuowano również prace konserwatorskie przy jednym zabytku rzemiosła z Koszewa (obiekt pochodzący z krypty kościelnej), udokumentowano

Ryc. 4. Trzy nóżki od grapena znalezione w trakcie nadzoru archeologicznego w miejscowości Dobra w gm. Dobra. Stan przed i po konserwacji wykonanej metodami kąpeli chemicznych i oczyszczania przy pomocy myjki ultradźwiękowej. Fot. L. Piotrowska-Cześniak, MAH w Stargardzie

Ryc. 5. Secesyjna lampa alabastrowa ze szklanym pojemnikiem na naftę i dekoracyjnymi złoceńiami. Zabytek ze zbiorów sztuki MAH w Stargardzie. Stan przed konserwacją. Fot. L. Piotrowska-Czeźnik, MAH w Stargardzie

Ryc. 6. Secesyjna lampa alabastrowa ze szklanym pojemnikiem na naftę i dekoracyjnymi złoceńiami. Zabytek ze zbiorów sztuki MAH w Stargardzie. Stan po konserwacji. Fot. L. Piotrowska-Czeźnik, MAH w Stargardzie

szczegółowo jego stan zachowania w 20 mniejszych elementach. Jest to pudełko ze zdobieniami wykonanymi techniką laki (planowane jest przeprowadzenie szczegółowych badań pozwalających ustalić czas i miejsce powstania tego zabytku). Zakonserwowano również duży grot włączni żelaznej z miejscowości Rogowo (obiekt przekazał do muzeum znalazca) oraz pojedynczą monetę znalezioną w Sownie. Sporządzono 2 opinie konserwatorskie dla zabytków eksponowanych na wystawie stałej w Bastei. Są to: miecz katowski i kielich komunijny cynowy. Zabytki są w wypożyczeniu długoterminowym i wymagają okresowej aktualizacji opinii o stanie zachowania. Wykonywano dokumentację fotograficzną wszystkich konserwowanych w pracowni zabytków. Dokumentowano ich stan zachowania przed, w trakcie i po konserwacji. Prowadzono bieżącą dokumentację opisową konserwacji w formie tabeli w arkuszu kalkulacyjnym. Wpisywano kolejno: nr inw. zabytków, materiał zabytków, zastosowane metody i środki chemiczne do oczyszczania oraz ich stężenia i sposoby aplikacji. Materiały do zahamowania korozji oraz zabezpieczenia powierzchni metali. Napisano program prac konserwatorskich dla dużego pamiątkowego kamienia granitowego stojącego przy skrzyżowaniu ulic w Stargardzie z napisem „1410–1960 GRUNWALD”, dawniej kamień ten nazywano Hindenburgstein. Konserwację kamienia na zlecenie muzeum wykonała firma zewnętrzna w sezonie letnim.

Ryc. 7. Mosiężne dekoracyjne świeczniki ze złoceniami. Zabytki ze zbiorów sztuki MAH w Stargardzie.

Stan po rozpoczęciu oczyszczania.

Fot. L. Piotrowska-Cześnik, MAH w Stargardzie

Ryc. 8. Mosiężne dekoracyjne świeczniki ze złoceniami. Zabytki ze zbiorów sztuki MAH w Stargardzie.

Stan po konserwacji wraz z rekonstrukcją złocen wykonaną farbą do imitacji warstw złoconych.

Fot. L. Piotrowska-Cześnik, MAH w Stargardzie

Ochrona zabytków

W ramach porozumień zawartych z Gminą Miasto Stargard (działania koordynowane przez Dział Dokumentacji Zabytków) dotyczących działań związanych z ochroną i zarządzaniem substancją zabytkową miasta oraz prowadzenia spraw związanych z miejscami pamięci na terenie miasta, wykonano następujące prace:

- zaktualizowanie i zweryfikowanie Gminnej Ewidencji Zabytków miasta Stargard;
- Baszta Tkaczy – oczyszczenie tarasów widokowych i udrożnienie odpływów wód opadowych oraz remont opaski wokół baszty;
- Baszta Jeńców – rozebranie zniszczonej drewnianej konstrukcji ciesielskiej we wnętrzu baszty (schody, podesty między kondygnacyjne), czyszczenie wnętrza (ryc. 9);
- budynek dawnego aresztu miejskiego i ganek obronny przy ul. Strażniczej – oczyszczenie wnętrza aresztu, zabezpieczenie otworu okiennego siatką, wymiana pokrycia z papy, uzupełnienie uszkodzonych cegieł, oczyszczenie ganku, wymiana zniszczonych drzwi drewnianych na stalowe (wejście na ganek);
- Kamień Grunwaldzki przy ul. Spokojnej – konserwacja powierzchniowa kamienia, wykonanie opaski wokół niego oraz uczytelnienie inskrypcji wg programu prac konserwatorskich opracowanych przez Pracownię Konserwacji MAH w Stargardzie;

Ryc. 9. Prace porządkowe w Baszcie Jeńców w Stargardzie przy ul. Strażniczej, wg stanu z 21 listopada 2023 r.
Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie

- średniowieczne dzwony w wieży kościoła św. Jana – zlecono opracowanie kart ewidencyjnych zabytków ruchomych dla trzech dzwonów. Na tej podstawie Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał decyzję o wpisaniu ich do rejestru zabytków. W konsekwencji wpisu dzwony otrzymały środki finansowe na prace konserwatorskie;
- tablica informacyjna o historii nieistniejącej miejscowości Burzykowo (ob. teren Parku Przemysłowego Nowoczesnych Technologii) – opracowana przez A. Biercę;
- zlecono przeprowadzenie kontroli rocznej obiektów budowlanych wchodzących w skład miejskich obwarowań Stargardu. Kontrole potwierdzone zostały protokołami i wpisami do 11 księzek obiektów budowlanych zarządzanych przez MAH w Stargardzie.

Działalność wydawnicza

Wydawnictwo Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie wydało następujące publikacje:

- *Stargardia* t. XIV–XV za lata 2019–2020;
- *Stargardia* t. XVI za rok 2021;

- Szeremeta M., Wojciechowska I., *Nie każdy bohater nosi pelerynę... elementy architektury i urbanistyki historycznej w świetle badań miejskich* (z serii: *Badania archeologiczne Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie*), Stargard 2023 (ryc. 10).

Rozpoczęto również prace nad publikacją *Stargardia* t. XVII za rok 2022 oraz zebrano materiał do tomu XVIII za rok 2023. A także prowadzono prace redakcyjne publikacji: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V,2. Poznań–Stargard.

W 2023 r. promowano publikację Jolanty Aniszewskiej *Zamęt. Czas powojnia w Stargardzie i okolicach* (ryc. 11). Spotkania odbyły się w Chociwlu, Ińsku, Stargardzie i Szczecinie.

Ryc. 10. Okładka książki: Szeremeta M., Wojciechowska I., „Nie każdy bohater nosi pelerynę... elementy architektury i urbanistyki historycznej w świetle badań miejskich”, (z serii: *Badania archeologiczne Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie*), Stargard 2023

Ryc. 11. Promocja książki „Zamęt” w Stargardzie, 23.03.2023 r. Fot. P. Antczak, MAH w Stargardzie

Pozostała działalność merytoryczna

Działy merytoryczne MAH w Stargardzie realizowały zadania statutowe. Oprócz wyżej wymienionych działań, obejmowały one:

- opracowywanie zbiorów (w tym w postaci elektronicznych baz danych);
- dokumentacja fotograficzna zabudowy historycznej i zmian w krajobrazie Stargardu i okolic;
- udostępnianie zbiorów osobom fizycznym i instytucjom na potrzeby badawcze, wystawiennicze itp.;
- realizacja kwerend zewnętrznych;
- realizacja kwerend archiwalnych i badań naukowych na potrzeby MAH;
- realizacja wypożyczeń zbiorów;
- referat *Piraci z Koszewa. Wstępne wyniki badań w kryptach rodu von Oesterling podczas konferencji Badania krypt kościołów i cmentarzysk jako podstawa źródłowa rozważań na temat społeczności i kultury epoki nowożytnej. Ujęcie interdyscyplinarne* na Uniwersytecie Warszawskim (M. Majewski, M. Ogiewa-Sejnota, K. Ślusarska);
- referaty *Nowe materiały do badań nad renesansowymi kaflami na Pomorzu Zachodnim* (M. Majewski), *Fragmenty naczyń fajansowych zarejestrowanych w trakcie sondażowych badań archeologiczno-architektonicznych na dawnym kwartale XXVI Starego Miasta w Stargardzie* (M. Szeremeta), *Fragmenty naczyń kamionkowych z nowożytnej latryny odkrytej na dawnym kwartale XXVIII w. Stargardzie* (I. Wojciechowska) podczas *Warsztatów Ceramicznych* organizowanych przez Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie i Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego;
- współorganizacja i koordynacja Zachodniopomorskich Warsztatów Archiwalnych *Udostępnianie dokumentacji w archiwum zakładowym i archiwum historycznym* (M. Gryciuk, M. Ogiewa-Sejnota, P. Tarnawski);
- udział w sympozjum *Historyczne parki i ogrody dziedzictwem kultury oraz miejscem nowych form edukacji* (A. Motyl, M. Opęchowski);
- udział jako słuchacz w debacie *Sowieci do domu* (A. Bierca);
- referat *Muzealnictwo w Stargardzie. Przegląd dziejów* (M. Majewski, M. Ogiewa-Sejnota), *Badania archeologiczne MAH w Stargardzie. Odkrycia i zbiory* (M. Majewski), *Kulisy pracy historyka w MAH w Stargardzie* (M. Ogiewa-Sejnota), *Dokumentacja i inwentaryzacja zabytków na podstawie działalności MAH w Stargardzie* (M. Opęchowski), podczas konferencji *Trzebiatowskie Spotkania Muzealne*;
- uczestnictwo w konferencji *In gremio – in praxi* (K. Stań, M. Szeremeta, I. Wojciechowska);
- uczestnictwo w konferencji *Bogusław X. Życie i działalność renesansowego księcia na Pomorzu i w Europie* (M. Gryciuk, M. Ogiewa-Sejnota, M. Opęchowski);
- uczestnictwo w konferencji konserwatorskiej *Dziedzictwo rzemiosła artystycznego* (L. Piotrowska-Cześnik);

- referat *Wyniki badań krypty rodu von Oesterling w Koszewie pow. stargardzki* (M. Majewski, M. Ogiewa-Sejnota, K. Ślusarska) podczas XXIV Sesji Pomorzoznawczej;
- referat *Drama w stargardzkim muzeum czy edukacyjne działania teatralne* (J. Fijałkowska, P. Antczak) podczas Forum Edukatorów Muzealnych *Teatr i drama w edukacji muzealnej*;
- referaty *Zaginione zabytki ruchome powiatu stargardzkiego* (M. Majewski), *Stargard – klejnot Pomorza Zachodniego* (M. Opęchowski);
- konferencja *Działania służb kryminalnych i prewencyjnych w odzyskiwaniu zabytków sakralnych i archeologicznych*.

Wykłady i prelekcje:

- *Spotkania w przyrynkowej kamienicy*, 8 wykładów (koordynatorzy: M. Gryciuk, M. Ogiewa-Sejnota, M. Opęchowski, M. Szeremeta, P. Tarnawski, I. Wojciechowska);
- wygłoszenie wykładu okolicznościowego z okazji zakończenia II wojny światowej (A. Bierca);
- wygłoszenie wykładu *Co obecnie robią w Ukrainie poradzieckie jednostki wojskowe wycofane w Pomorza Zachodniego* podczas spotkania w Piwnicy Towarzystwa Przyjaciół Stargardu (A. Bierca);
- prelekcja *Gmina Chociwel na dawnych pocztówkach* (P. Tarnawski);
- wygłoszenie wykładu okolicznościowego z okazji Narodowego Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego (P. Tarnawski);

Ryc. 12. Kadr z reportażu TVP3 Regiony w Szczecinie pt. „Nieme wolańie o pamięć. Tajemnice wzorowego Stalagu” realizowanego m.in. na terenie dawnego Torpedowaffenplatz Medüsee, dostępny jest na stronie:

<https://regiony.tvp.pl/68734643/nieme-wolanie-o-pamiec-tajemnice-wzorcowego-stalagu>

wg stanu z 3 marca 2023 r.

- wygłoszenie wykładu okolicznościowego z okazji Światowego Dnia Sybiraka (P. Tarnawski);
- wykład *Czym mogę Państwu służyć? Handel i usługi w Stargardzie w 1. poł. XX w.* w ramach #AkcjaŻonkile (P. Tarnawski);
- wykład *Piraci z Koszewa. Wstępne wyniki badań w kryptach rodu von Oesterling* podczas spotkania w Piwnicy Towarzystwa Przyjaciół Stargardu (M. Majewski);
- wykład *Wstępne wyniki badań w krypcie rodu von Wedel w Brodzie gm. Chociwel* (M. Majewski, M. Ogiewa-Sejnota, J. Rennwanz, K. Ślusarska);
- wykład o pracy archeologa w Stargardzie w Ośrodku Samopomocy typu AC w Stargardzie (M. Szeremeta, I. Wojciechowska);
- wykład *Co kryją FILARY u podstaw...?* (M. Szeremeta);
- wystąpienie w programie TVP3 Szczecin *Całkiem niezła historia* w odcinku *Nie-me wołanie o pamięć. Tajemnice wzorcowego Stalagu* (A. Bierca, P. Tarnawski) (ryc. 12);
- teksty okolicznościowe publikowane na stronie UM Stargard: *Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej* (A. Bierca), *Święto Chrztu Polski* (M. Ogiewa-Sejnota), *Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego*, *Światowy Dzień Sybiraka* (P. Tarnawski).

Organizacja imprez okolicznościowych o charakterze historycznym:

- Dzień Pionierów Stargardu – prezentacja *Polscy pionierzy stargardzkiej archeologii* (M. Szeremeta, I. Wojciechowska), wystawa plenerowa *Odbudowa zabytków*

Ryc. 13. Fragment wystawy plenerowej w parku Bolesława Chrobrego pt. „Odbudowa zabytków Stargardu po II wojnie światowej”, wg stanu z 12 maja 2023 r. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie

Stargardu po II wojnie światowej (A. Bierca, M. Opęchowski) (ryc. 13), wystawa afiszów i fotografii, stoisko muzealne *Obrazy Starogrodu nad Iną we wspomnieniach...* (P. Tarnawski), warsztaty dla dzieci *Opowieści starej szafy* (P. Antczak);

- Zielona Noc Muzeów (M. Gryciuk, K. Rembas);
- Stargardzki Korowód Dziejów – wydarzenie przygotowane z okazji obchodów 780-lecia nadania praw miejskich (ryc. 14) (M. Gryciuk, M. Ogiewa-Sejnota, P. Tarnawski);

Ryc. 14. Stargardzki Korowód Dziejów 2023. Fot. MAH w Stargardzie

- Europejskie Dni Archeologii – wirtualna wystawa *Trzeci wymiar starożytności* (M. Szeremeta), warsztaty *Archeologia śmierci, czyli antropologia na żywo* (M. Burdziej);
- Dni Stargardu – folder z tekstem o rzece Inie do ulotki towarzyszącej XVI Międzynarodowemu Biegowi *O Błękitną Wstęgę* (P. Tarnawski), *Odkryj Stargard z Prezydentem* – prelekcje historyczne podczas objazdu (M. Majewski, P. Tarnawski);
- V Festyn Historyczny *W krainie Gryfa* (M. Burdziej) (ryc. 15);
- Europejskie Dni Dziedzictwa – wykład *Chwile ulotne* (M. Szeremeta), wycieczka tematyczna *Zakonnym szlakiem po powiecie stargardzkim* (M. Opęchowski), *Królowa Świata w pełnej krasie* zwiedzanie kościoła Mariackiego (M. Majewski), *Muzeum od kuchni* – odwiedziny w muzealnych biurach (ryc. 16–17) (J. Fijał-

Ryc. 15. V Festyn Historyczny W krainie Gryfa. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie

kowska), *Stargardzkie Pompeje* (M. Ogiewa-Sejnota, M. Opęchowski), warsztat historyczno-archeologiczny (P. Antczak, L. Piotrowska-Cześniak), warsztat ruchowo-sensoryczny (P. Antczak, K. Rembas).

Realizacja projektów:

- *Archeologia Stargardu t. 5.2. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21* – program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (I. Wojciechowska);
- *Znamy się z podwórka* – projekt Komitetu Rewitalizacji miasta Stargard (P. Antczak) (ryc. 18).

Przygotowanie wniosków o dofinansowanie:

- *Renowacja i rekonstrukcja rokokowego pieca kaflowego ze zbiorów Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie* – Narodowy Instytut Muzeów (M. Gryciuk);
- *V Festyn Historyczny W krainie Gryfa* – Narodowe Centrum Kultury (M. Ogiewa-Sejnota);
- *Publikacja Grafika. Katalog zbiorów Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie* – Narodowy Instytut Muzeów (M. Ogiewa-Sejnota);
- *Na wynos! Oferta edukacyjno-kulturalna w Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Stargardzie bez barier* (J. Fijałkowska).

Ryc. 16–17. Odwiedziny muzealnych wnętrz podczas Europejskich Dni Dziedzictwa 2023.
Fot. MAH w Stargardzie

Ryc. 18. Zdjęcie wykonane podczas realizacji projektu Komitetu Rewitalizacji miasta Stargard „Znamy się z podwórka”. Fot. P. Antczak, MAH w Stargardzie

Publikacje

Artykuły

- Gryciuk M. 2023. Sztambuch Marii von Vormann. *Stargardia* XVII, 129–133.
- Majewski M., Ogiewa-Sejnota M. 2021. Dzwon z fundacji stargardzianina Wilhelma Vossa. *Stargardia* XVI, 107–112.
- Majewski M. 2023. Zagospodarowanie działek w świetle badań archeologicznych. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 61–81.
- Majewski M. 2023. Murowana zabudowa mieszkalna. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 83–110.
- Majewski M. 2023. Detal architektoniczny. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 121–123.
- Majewski M. 2023. Szklenie okien. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 125–139.
- Majewski M. 2023. Piece kaflowe. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 141–176.
- Majewski M. 2023. Nowożytny naczynia siwe, ceglasto-siwe i ceglaste. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 241–273.
- Majewski M. 2023. Fragmenty brązowego grapena. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 359–361.
- Majewski M. 2023. Skarbonki. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 499–500.
- Majewski M. 2023. Tygielek. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 511–512.
- Majewski M. 2023. Figurka fajansowa. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 531–534.
- Majewski M., Ogiewa-Sejnota M. 2023. Działki, przestrzeń i mieszkańcy. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 19–60.
- Ogiewa-Sejnota M. 2023. *Bogusław X i jego czasy*. Szczecin.

- Opęchowski M. 2023. Zestawienie publikacji konserwatorskich i pokrewnych (wybór). *Zachodniopomorskie Wiadomości Konserwatorskie XII/2022*, 195–202.
- Stań K. 2023. Motaniec, gm. Kobylanka, pow. stargardzki, stan. 10 (AZP 32-08/43). *Stargardia XVI*, 133.
- Stań K. 2023. Ścienne, gm. Ińsko, pow. stargardzki, stan. 23 (AZP 30-14/53). *Stargardia XVI*, 134.
- Stań K. 2023. Kiczarowo, gm. Stargard, pow. stargardzki, stan. 80 (AZP 32-10/60). *Stargardia XVI*, 136.
- Stań K. 2023. Obuwie skórzane. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. *Archeologia Stargardu V*, 2. Poznań–Stargard, 457–466.
- Stań K. 2023. Guziki. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. *Archeologia Stargardu V*, 2. Poznań–Stargard, 469–471.
- Stań K. 2023. Flinder. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. *Archeologia Stargardu V*, 2. Poznań–Stargard, 473–475.
- Stań K. 2023. Przybory krawieckie. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. *Archeologia Stargardu V*, 2. Poznań–Stargard, 437–442.
- Szeremeta M. 2023. Stargard, Stargard-Osetno, stan. 1 (AZP 32-10/165). *Stargardia XVI*, 135.
- Szeremeta M. 2023. Nowożytnie naczynia białe polewane. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. *Archeologia Stargardu V*, 2. Poznań–Stargard, 283–302.
- Szeremeta M. 2023. Naczynia fajansowe. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. *Archeologia Stargardu V*, 2. Poznań–Stargard, 303–384.
- Szeremeta M. 2023. Pokrywki ceglane. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. *Archeologia Stargardu V*, 2. Poznań–Stargard, 379–384.
- Szeremeta M. 2023. Akcesoria do palenia tytoniu. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. *Archeologia Stargardu V*, 2. Poznań–Stargard, 521–529.
- Szeremeta M., Wojciechowska I. 2023. *Nie każdy bohater nosi pelerynę... elementy architektury i urbanistyki historycznej w świetle badań miejskich*. *Badania archeologiczne Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie*.
- Tarnawski P. 2023. Wartość kolekcji rodzinnych na przykładzie daru dla Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie związanego z historią polskiego łucznictwa sportowego. W: J. Kosman (red.), *Archiwa rodzinne i kolekcje prywatne w zasobach zachodniopomorskich instytucji kultury*. Szczecin, 109–121.

- Tarnawski P. 2023. Medal bractwa kurkowego. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 535–539.
- Wojciechowska I. 2023. Nowożytnie naczynia kamionkowe. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 275–281.
- Wojciechowska I. 2023. Stargard, miasto, stan. 126 (AZP 32-10/127). *Stargardia XVI*, 138.
- Wojciechowska I. 2023. Stargard, ul. Wojska Polskiego. *Stargardia XVI*, 138.
- Wojciechowska I. 2023. Szkło stołowe. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 363–374.
- Wojciechowska I. 2023. Pojemniki na żar. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 375–378.
- Wojciechowska I. 2023. Szkło gospodarcze. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 391–403.
- Wojciechowska I. 2023. Naczynia apteczne i kosmetyczne. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 405–418.
- Wojciechowska I. 2023. Pojemniki do wody mineralnej. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 423–426.
- Wojciechowska I. 2023. Zapinka kolista. W: M. Majewski, I. Wojciechowska (red.), *Archeologia Stargardu. Badania kwartału IX. Dawne parcele Targ Drzewny 19–21*. Archeologia Stargardu V, 2. Poznań–Stargard, 467–468.

Przygotowanie recenzji

- *Przegląd Archiwalno-Historyczny* (M. Ogiewa-Sejnota).

Konkursy – udział i organizacja

- Zachodniopomorskie Muzealne Wydarzenie Roku 2022:
 - wystawa *Ecclesia Sanctae Mariae. 730 lat kościoła Mariackiego w Stargardzie* – wyróżnienie, autor P. Tarnawski;
 - publikacja *Kartografia. Katalog zbiorów Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie* – zgłoszenie, autor M. Ogiewa-Sejnota;
- Książka Historyczna Roku o nagrodę im. Oskara Haleckiego – *Zamęt. Czas powojnia w Stargardzie i okolicach*, autor J. Aniszewska (zgłoszenie);

- Muzealna Książka Roku – *Zamęt. Czas powojnia w Stargardzie i okolicach*, autor J. Aniszewska (zgłoszenie).

Nagrody

- Nagroda Literacka „Jantar” za książkę *Zamęt. Czas powojnia w Stargardzie i okolicach*, autor J. Aniszewska.

Pozostała działalność merytoryczna

- Akcja porządkowania historycznego, nieczynnego cmentarza ewangelickiego na terenie nieistniejącej miejscowości Burzykowo (A. Bierca) (ryc.19);
- Przygotowanie tablicy informacyjnej o historii nieistniejącej miejscowości Burzykowo – teren Parku Przemysłowego Nowoczesnych Technologii (A. Bierca);
- Koordynacja prac nad stroną internetową szlaku Stargardzkich Gryfików, planowanie i realizacja akcji promocyjnej szlaku (J. Fijałkowska), opracowanie i korekta tekstów historycznych zamieszczonych na stronie (M. Gryciuk, P. Tarnawski);
- Stworzenie cyklu *Opowieści spod Szczęśliwej Gwiazdy* opublikowanego na Portalu Informacyjnym e-stargard opowiadającego o historycznych ciekawostkach Stargardu (M. Gryciuk, M. Majewski);
- *Projekt X. Pomiędzy historią a współczesnością* publikacja cyklu 27 postów umieszczonych na muzealnych portalach społecznościowych prezentujących porównanie wyglądu stargardzkich miejsc przed II wojną światową i współcześnie (P. Antczak, M. Ogiewa-Sejnota).

Ryc. 19. Pierwszy etap prac porządkowych na terenie historycznego cmentarza w Burzykowie (niem. *Buslar*) w dzielnicy Stargard Kluczewo Lotnisko, wg stanu z 1 kwietnia 2023 r.
Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie

Współpraca z podmiotami zewnętrznymi

- Urząd Miejski – współpraca w ramach zawartych porozumień, obchody świąt państwowych i lokalnych, festyny miejskie, współtworzenie szlaku *Stargardzkich*

Gryfików oraz korekta merytoryczna treści tekstów na szlaku turystycznym *Stargard – klejnot Pomorza* – M. Majewski, M. Ogiewa-Sejnota, P. Tarnawski;

– Stargardzkie Centrum Nauki FILARY – udział w *Zaczarowanym Dniu Dziecka* (ryc. 20, 21) i *Pikniku Naukowym Szlakiem Gryfików*;

– Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli oraz Zarząd Usług Komunalnych w Stargardzie – konkurs *Ekologia w komiksie* – w składzie jury P. Tarnawski;

– Stowarzyszenie Wiejska Inicjatywa Rozwoju – objazdy studyjne – M. Opęchowski;

– Uniwersytet Trzeciego Wieku w Stargardzie – wykład P. Tarnawski;

– Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Stargardzie – wycieczka piesza po stargardzkich zabytkach – M. Opęchowski;

– Stargardzki Klub Olimpijczyka – przygotowanie i korekta biogramów stargardzkich sportowców – P. Tarnawski;

Ryc. 20 i 21. Edukatorzy podczas „Zaczarowanego dnia dziecka”. Fot. MAH w Stargardzie

- Hufiec ZHP Stargard – udział w Starcie Harcerskim;
- Dzienny Dom „Senior+” – warsztaty – P. Antczak;
- Środowiskowy Domu Samopomocy typu AC w Stargardzie – warsztaty – P. Antczak, L. Piotrowska-Cześniak;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Stargardzie – P. Antczak.

*Zebrała i opisała
Patrycja Nagórska*